

Анастасія Крупа,
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук,
доцент Ірина Нестайко,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ПОЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА У КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ. ВІДЗЕРКАЛЕННЯ ТА ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ЖАНРІВ

Актуальність теми: Постмодернізм у польській літературі залишається актуальною темою для дослідження, оскільки цей період відіграв значну роль у формуванні сучасної культурної ідентичності Польщі. Розуміння постмодерністських тенденцій допомагає краще оцінити вплив цього періоду на сучасне літературне середовище та розвиток культурних цінностей.

Об'єкт дослідження: Об'єктом дослідження є постмодерністський літературний рух у Польщі, його вплив на літературну сцену та формування нових культурних кодів. Також важливим об'єктом є творчість видатних польських письменників, які відіграли ключову роль у розвитку постмодернізму.

Методи дослідження: Для вивчення постмодерністського літературного руху у Польщі можуть застосовуватися різноманітні методи, включаючи літературний аналіз творів письменників, історичний аналіз культурного контексту, а також аналіз критичної рецепції та взаємодії з іншими галузями культури.

Наукова цінність: Дослідження постмодернізму в польській літературі має велику наукову цінність, оскільки воно допомагає краще зрозуміти розвиток сучасної літературної та культурної ідентичності Польщі. Результати такого дослідження можуть також мати важливе значення для розуміння постмодерністських тенденцій у світовій літературі та їх впливу на сучасну культурну сцену.

Голландський літературознавець Доуве Фоккема вважає, що постмодернізм — це мистецька та філософська концепція, яка набула

широкого визнання в багатьох сферах культури та швидко поширилася.[1] Проте постмодернізм не про уніфікацію. Постмодернізм – це культура, яка захищає інше та локальне. Це культура, яка викриває претензії будь-якої фундаменталістської думки. Термін «постмодернізм» вперше з'явився наприкінці 1980-х років, хоча раніше він використовувався в Польщі для опису творів американських письменників, таких як Джон Барт, Дональд Бартельм, Роберт Кувер, Томас Пінчон, Вільям Геддіс, Рональд Сукеник і Гаррі Метьюз.[2]

Ці автори були популярні в Польщі і мали більші накладі своїх книг, ніж у США. До кінця 80-х років постмодернізм вважався суто американським явищем і підкреслювався його формальний експериментальний аспект. Однак використання терміну розширилося, щоб охопити інші національні літератури, і це вплинуло на інші сфери, такі як філософія, мистецтво, наука, соціологія, антропологія, педагогіка та теорія управління. Філософи постмодерну критикували метафізичну традицію та вводили нові поняття, такі як дисперсія, відмінність, повторення та різноманітність.

Художники постмодерну відкинули маніфест авангарду ХХ століття, поставили під сумнів автономію мистецтва, повернули засоби вираження з різних історичних стилів і мистецьких течій. Вони також відкидали ідею про те, що сучасне мистецтво має слідувати логічній послідовності тенденцій і концепцій, пропонуючи конкуруючу теорію художника, творчого процесу та твору мистецтва. Французький філософ Жан-Франсуа Ліотар стверджував, що сучасна культура надає кожній людині право на свою «належну історію», а цінності полегшують різноманітність і толерантність до цінностей сучасної доби свободи, рівності та братерства.[3]

Крім того, поезія Тадеуша Ружевича та Магдалени Туллі відображає не лише естетичний характер, а й соціокультурні реалії часу. Їхні твори стають своєрідними ознаками епохи, де літературна ідентичність перетворюється на твір абстрактного мистецтва, наповнене непередбачуваними враженнями та експериментами. Поезія Ружевича та Туллі відображає суть

постмодерністського літературного руху, який характеризувався глибоким скептицизмом щодо традиційних форм літератури та наголосом на саморефлексії та інтертекстуальності.[4]

Розглядаючи польську літературу, важливо зазначити, що творчість польських митців не лише відображає епохальні зміни, а й впливає на формування нового сприйняття культурних і літературних цінностей, які запроваджувалися у другій половині ХХ ст.

У цьому контексті слід відзначити важливу роль польських дослідників, таких як В. Болецький, та Н. Зборовська, увага яких зосереджена на дев'яностих роках. Вони виходять за рамки простого аналізу феномену постмодерну як естетичного стилю, звертаючи увагу на глибокий вплив цього руху на різні аспекти культури, філософії та політики того періоду.

Такий підхід дозволяє розкрити інтелектуальний внесок науковців у формування сучасної літературної думки та взаємодію з культурним середовищем. Польські дослідники є не лише аналітиками, а й активними учасниками сучасної інтелектуальної арени, що робить вагомий внесок у дослідження літературної та культурної спадщини.[5]

Це дозволяє нам краще зрозуміти, як інтелектуальна еліта визначала та переосмислила тенденції свого часу, а також впливала на формування літературного дискурсу. Такі науковці виступають не лише аналітиками, а й активними учасниками формування інтелектуального ландшафту епохи, вносячи вагомий внесок у дослідження літературної та культурної спадщини.

У своїх визначеннях постмодернізму та його ролі в літературі вони акцентують увагу на новому способі мислення та його впливі на традиційні літературні жанри. Висловлювання дослідників допомагають зрозуміти історико-культурні трансформації, виокремлюючи важливі аспекти переосмислення, що стали характерними для постмодерної літературної парадигми.[6]

У контексті літературної еволюції польські письменники разом із уже згаданими дослідниками є центральними фігурами критичного аналізу

взаємозв'язків між культурними та естетичними аспектами постмодернізму. Важливою є їх роль у розкритті впливу цього явища на літературний процес і культурне середовище, загалом, розширюючи горизонти світосприйняття та формування особистості в умовах естетичної революції. Ретельний аналіз і обговорення їхніх творів у контексті постмодерністського ландшафту відкриває перед дослідниками та літературознавцями багато нових перспектив і можливостей для розуміння сучасної культурної парадигми.

Тож у контексті літературного діалогу, активними учасниками якого є письменники та дослідники, наші герої стають не лише свідками постмодерністської доби, а й її творцями. У їхніх творах і дослідженнях не лише польська літературна сцена завжди була місцем інтенсивного мистецького вираження, де талановиті особи та відомі особистості збираються разом, щоб створити нові форми літератури. Постмодерністський літературний рух у Польщі був відображенням цієї художньої енергії та зробив значний внесок у формування нових культурних кодів і збагачення літературної спадщини [7], [9].

Постмодерністський літературний рух у Польщі виник у 1960-1970-х роках і характеризувався глибоким скептицизмом до традиційних форм літератури та наголосом на саморефлексію та інтертекстуальність. Цей рух ознаменував значний відхід від тогочасних літературних традицій, у яких домінував соціалістичний реалізм та інші форми ідеологічної літератури.

Двома найвидатнішими представниками постмодерністської літературної доби в Польщі були Вітольд Гомбрович і Славомір Мрожек. Обидва письменники були відомі своїми літературними експериментами та здатністю вразити уяву читачів. Їхні твори не лише стали важливою складовою літературної епохи, а й проклали шлях до нових форм художнього вираження. Постмодерністський літературний рух у Польщі був відповіддю на глобальний культурний зсув у бік постмодернізму, який охопив увесь світ. [8]

Підсумовуючи, польська літературна сцена завжди була місцем інтенсивного художнього вираження, де талановиті особи та відомі

особистості збираються разом, щоб створити нові форми літератури. Постмодерністський літературний рух у Польщі був відображенням цієї мистецької енергії та сприяв формуванню нових культурних кодів і збагаченню літературної спадщини, але також виражає себе у власних унікальних творчих проявах. Такий глибокий культурний зв'язок розкривається крізь призму взаємодії різних літературних течій, що сприяє створенню багатогранного літературного ландшафту та стає предметом подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Bolecki W. Polowanie na postmodernistów (w Polsce) / W. Bolecki // Teksty drugie. -1993. – No 1. – S. 7-24.
2. Bolecki W. Postmodernizowanie modernizmu / W. Bolecki // Teksty drugie. -1997. – No 1/29(43/44). – S. 31-45.
3. Dąbrowski M. Postmodernistyczne akcenty w kulturze polskiej / M. Dąbrowski // Przegląd Humanistyczny. – 1994. – z 4. –S. 23-33.
4. Postmodernism in Poland, the Polish postmodernism. Вебсайт: URL: <https://www.eurozine.com/postmodernism-in-poland-the-polish-postmodernism/>
5. Polish postmodernism. Вебсайт: URL:<https://www.hisour.com/polish-postmodernism-33750/>
6. Fokkema D. The semantic and syntactic organization of postmodernism texts // Approaching postmodernism // Ed by Fokkema D., Bertens H. – Amsterdam; Philadelphia, 1986. – 341p.
7. Uniłowski K. Polska proza innowacyjna w perspektywie postmodernizmu. Od Gombrowicza po utwory najnowsze. – Katowice: Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego, 1999. – 172 s.174
8. 231. Welsch W. Narodziny filozofii postmodernistycznej z ducha sztuki modernistycznej // Odkrywanie modernizmu: Przekłady i komentarze / Pod. red. R.Nycza. – Kraków: Universitas, 1998. – S.429-461.

9. 232. Zizek S. Multiculturalism, or, The Cultural Logic of Multinational Capitalism // New Left Review. – No. 225. – Sept. – Oct. – 1997. – P. 28-51.

Литвинова Тетяна,

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук,
доцент Ірина Нестайко,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ДОРΟΣЛІ УКРАЇНЦІ ЯК СПЕЦИФІЧНА АУДИТОРІЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У СКЛАДІ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИХ ГРУП

В навчанні іноземної мови, зокрема польської, важливим постає завдання не лише вивчення самої мови (лексики, граматики, фонетики), але й культурного контексту в якому ця мова реалізовується. Функціонування мови в культурі і реалізація культури через мову, набули своєї індивідуальності і самобутності в ході історії. Так, мова і культура різних країн має спільні та відмінні риси, що спрощує або ускладнює процес вивчення іноземної мови. Сформованими носіями культури і мови можемо вважати дорослих осіб, які свідомо вивчають іноземну мову і як додатковий арсенал використовують уже наявні знання з рідної мови.

Сьогодні, як ніколи, популярним стало вивчення польської мови як іноземної серед дорослих українців, які в силу геополітичних обставин були вимушені виїхати або планують виїхати до Польщі. Дорослі особи розуміють, що вивчення мови є першочерговим завданням для інтеграції в польське суспільство. Приватні школи польської мови для іноземців в Польщі – це стали інституції, що масово навчають дорослих українців польської мови, однак розраховані на інтернаціональні групи дорослих. В силу того, що від швидкості і якості вивчення мови залежить інтеграція українців в Польщі, тобто – долі людей. Тому ставимо собі за мету дослідити доцільність навчання